

El banc de la Mota

Els bancs que hi ha la Mota es troben en un indret molt especial: des d'allà contemples Verges des d'una certa distància, com és el meu cas; una distància prou curta, però, per a no sentir-te'n mai lluny. Hi vas quan necessites solitud per a reflexionar i també quan vols companyia per a passar l'estona. Tot fent-la petar amb el veí ocasional –ah, si algun dia parlessin...!–, saludes la imaginació, que passeja donant la mà a la realitat. De tant en tant, al meu banc s'hi asseu una musa i em dona un paperet amb quatre idees perquè jo les escrigui. El banc de la Mota és com una escola a l'aire lliure: sempre en tornes havent après alguna cosa més.

TOT ESPERANT EN SERRALLONGA

En el darrer número de PAÍS PETIT escrivia una carta urgent al famós bandoler demanant-li ajut perquè no ens destrossessin el paisatge i prometent-li que tornaria a parlar d'ell. De fet, encara no m'ha contestat, però jo confio que prepara una estratègia, i, com que sóc dona de paraula, per mi no quedarà pas!

No fa gaire un programa de TV3 que donava a conèixer la nostra història a la manera de rànquing de personatges, *El favorit*, ja em va aplanar el camí parlant de la vida i facècies d'en Serrallonga, però hi ha alguns detalls, com ara el seu possible pas per Verges, que no van sortir a la llum.

En realitat, el nostre home es diu Joan Sala i Ferrer, i neix a Viladrau (Osona). En la seva partida de naixement hi trobem escrit: «Vuy als XXVIII de Abril 1594 es stat batejat Johan fill de Johan Sala pages hereu del mas sala y de Johana muller sua del qual foren padrins Carles Sala y Sperança Sala de Sanct Martí de Viladrau tots del bisbat de Vich.» És el cinquè de sis germans i sa mare mor de part l'any 1598 –notem que en aquella època no hi ha televisió, ni internet, ni gaires distraccions fora del llit matrimonial–. El pare es torna a casar i de la nova unió en neixen tres nois, que amb el temps seran bandolers i arrossegaran en Joan a la mala vida. En el 1618 es casa amb Margarida Tallades, pubilla del mas Serrallonga de Querós (Sant Hilari Sacalm); pren l'àlies, doncs, de la seva esposa, i després el passarà als seus fills ja com a cognom.

Treballa la terra, i per encobrir els germanastres, que roben, s'enfronta a un veí, Miquel Barfull, a qui mata d'un tret en 1622. Perseguit per la justícia, s'amaga en una cova de les Guilleries. Allà coneix Perot Rocaguinarda, cap dels nyerros de la zona des de 1602, al qual s'uneix. Més endavant en Serrallonga formarà quadri-lla pròpia i serà un bandoler molt important.

Cal dir que el bandolerisme és un fenomen més aviat polític i social, de lluita entre classes nobiliàries, abonat per la clerecia i molt estès arreu d'Europa a partir del segle xv, especialment a la Mediterrània; també s'hi barreja una delinqüència comuna, a causa de la misèria de la gent. Als Països Catalans pren una gran embranzida del segle xv al vii. Al Principat hi ha dos bàndols: els cadells (afins a la Corona espanyola), que duen la imatge d'un cadell de gos gravada al cinturó, i els nyerros (defensors del feudalisme català), caracteritzats per la imatge d'un garrí. Hem de pensar que en aquell temps el Principat de Catalunya no era sotmès a les lleis de Castella; és lògic, doncs, que Serrallonga, com a nyerro, hagi esdevingut símbol d'alliberament, tant dels oprimits, com de la terra en el sentit de paisatge i de país.

Planxa i Pintura

autoPlacid SL

QUALITAT I
BON SERVEI

Jaume Aiguabella Ros

REPARACIONS DE TOTA MARCA DE VEHICLES

Tel. 972 77 61 00 - Fax 972 77 61 01 - Mòbil 699 46 20 13 - 654 51 00 41 - C/osa d'en Llop, 61 - 17130 L'ESCALA - autoplacidsl@espa-h.com

La seva quadrilla és tan nombrosa, que no es limita a actuar a les Guillerries i s'escampa per tot el territori català. Els nyerros tenen la protecció de batlles, nobles, famílies adinerades, com la de ca l'Agustí de Santa Coloma de Farners, familiars del Sant Ofici i religiosos, entre els quals hi ha l'abat de Banyoles i els monjos del monestir de Sant Pere de Rodes, que l'amaguen quan convé. A més, un dels seus germanastres, en Segimon, actua a Olot, la Vall d'En Bas i prop de Girona. Tot això ens fa pensar que més d'una vegada podia haver passat per la nostra vila, però la dada que més ho insinua és que el 15 de febrer de 1623, reclamat per Segimon, assalta el mas Seguer de Jafre amb uns quants homes, entre els quals hi ha els germans Joan i Pere Barrulet (o Barrullet [la transcripció de noms vacil·la]). No hi ha sort i són presos; ell s'escapa, però els germans Barrulet són penjats de la forca a la plaça de la batllia de la zona, que sabeu on era?: doncs a Verges!

El rei castellà Felip IV va expressament a Barcelona per posar fi al bandolerisme català mitjançant el governador de Catalunya, Aleix de Marimon-Jafre (senyor de Jafre). La persecució és dura i Joan Serrallonga passa un any a França sota la protecció del senyor de Viver. Hi anirà més d'una vegada, i el 25 de juliol de 1632, en un dels viatges, camí de Sant Joan de les Abadesses, coneixerà el gran amor de la seva vida, Joana, dita Macissa (o Massissa) per ser la viuda del moliner de Sant Martí d'Empúries, Eusebi Macís. La literatura la convertí posteriorment en la noble Joana de Torrelles. També hem de dir que el tractament nobiliari del nostre bandoler (Joan de Serrallonga) és producte de les plomes del romanticisme.

Diuen que en Serrallonga, a més de ser just, repartir els diners robats als pobres i enviar-ne a la seva família, era un home molt ben plantat i amb moltes amants, la majoria viudes riques, i que algunes el denunciaren després d'haver-les abandonat. Potser si els teulats vergelitans es poguessin expressar ens descriurien una ombra esvelta, amb barret i capa, fugint en plena nit

de la casa d'alguna dama honorable i ben casada... Va tenir cinc fills legítims de la seva muller (curiosament el primogènit fou rector de Querós i escriví sobre ell) i sembla que també tingué un fill de Joana, que morí de petit. Aquesta fou la seva companya sentimental i de quadrilla (amb els nyerros també hi lluitaven dones), fins que la vigília de Tots Sants de 1633 van ser presos tots dos a Santa Coloma de Farners, delatats per l'hereu del mas que tantes vegades els havia acollit.

Serrallonga fou conduït a Barcelona i –després d'un llarg judici, manipulat per fer confessar contra ell Joana mateix i ple de traïcions dels seus– cruelment torturat i esquarterat el 8 de gener de 1634. Llegim en el dietari de l'Antic Consell Barceloní: «[...] bandoler molt facinerós, cap de quadrilla, que havie molts anys que regnave; fonch la sentència de cent assots, axorellat [tallades les orelles], aporat ab carretó, atenallat y fets quatre quartos, y lo cap posat en una de les torres del portal de Sant Antoni de la present ciutat [...]»

Aquell dia moria un bandoler –qui sap si un simple lladre de camins– i s'iniciava la fi del bandolerisme, però naixia un mite que esdevindria immortal.

MÀRIAM SERRÀ

CONSTRUCCIONS

JAUME FERRER BLANCH, S.L.

PROMOCIONS RESTAURACIONS

Av. Girona, 25 - 17142 VERGES
Tel. 972 78 03 26 - Mòbil 616 42 15 20